

pond

PREPOZNAVA IN OBRAVNAVA ŽRTEV NASILJA V DRUŽINI
V OKVIRU ZDRAVSTVENE DEJAVNOSTI

prof. dr. Mojca Zvezdana Dernovšek, dr. med., specialistka psihiatrije, Zavod
Planina, Medicinska fakulteta, Univerza v Ljubljani

MEJNA OSEBNOSTNA MOTNJA IN NASILJE V DRUŽINI

MEJNA OSEBNOSTNA MOTNJA (MOM)

- Je najbolj razširjena osebnostna motnja
- Precej različne ocene glede prevalence
- najvišje ocenjena prevalenca obsegala celo med 5 in 6 odstotki populacije (Brüne, 2016).
- **Po ocenah naj bi celo do 20% klientov, ki iščejo pomoč zaradi najrazličnejših duševnih težav imelo MOM**
- V ameriškem in evropskem prostoru ni enotne klasifikacije nobene od duševnih motenj, ki jih diagnosticiramo zgolj po simptomih in znakih
  - Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders, DSM-V (APA, 2013),
  - 10. revizija MKB (International Statistical Classification of Diseases and Related Health Problems, ICD-10) (WHO, 1992).

DEFINICIJA OM -1

Vzorec doživljanja in vedenja, ki odstopa od pričakovanj kulturnega okolja (mišljenje, čustvovanje, odnosi, impulzivnost)

DEFINICIJA OM -2

Trajna in nefleksibilna

- majhna verjetnost sprememb
- nesposobnost učenja
- nikoli nič krivi
- z njimi nič narobe
- skušajo spremeniti svet
v skladu z njihovimi prepričanji

DEFINICIJA OM -3

Vodi v težavne in poškodovane odnose

OKOLICA – HUDE TEŽAVE

- Brez razumevanja in znanja kako ravnati z osebami, ki imajo osebnostne motnje imajo vsi v okolici posledice
- Družinski člani morajo kdaj celo poiskati strokovno pomoč
- Najtežji pacienti, klienti priporočljivo število in supervizija (primer MOM)
- Izjemne težave v službi

DELITEV MOM

- Nizko funkcionalni – večinoma v zavodih oziroma v različnih oblikah bivanja in skrbi s strani svojcev, ne zaključijo šolanja, so nezaposljivi. Koristijo različne službe. Pridružene telesne in duševne motnje. Prognoza neugodna.
- Srednje funkcionalni – poklic, ki ga izberejo, je pod njihovimi intelektualnimi zmožnostmi ali na meji, težave v odnosih doma, med sosedi, prijatelji, sodelavci. Pridružene duševne motnje.
- Visoko funkcionalni – zasedajo vidna mesta, so uspešni v poklicu, težavni, doma neznosni. Pridružena je lahko depresija in odvisnost.

POVEZAVA MED MOM IN NASILNIM VEDENJEM

- Zelo zapletena
  - V večji meri so žrtve kot otroci
  - So lahko žrtve in/ali povzročitelji
  - Možne lažne prijave

- Značilnosti MOM predstavljajo tveganje za nasilno vedenje
Vidimo več oblik neprilagojenega vedenja

1. STRAH PRED ZAPUŠČANJEM (TUDI NAMIŠLJENIM)

- Že ob najmanjši zavrnitvi (tudi namišljeni) izbruh
- Manipulacija da druge priklene nase (senzibilnost – MEGLA – FOG = fear, obligation, guilt)
- Drastični ukrepi (pištola, otroci)
- Neprestan nadzor drugih (klicanje na 5 min)
- Jezna na moža, ker je zbolel
- Že drugačno mnenje, želje – zavrnitev

2. TEŽAVA Z IDENTITETO - KRONIČNI OBČUTKI PRAZNINE

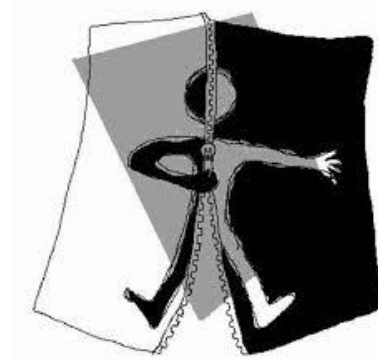
- Kameleoni – odvisno od sogovornika
- Spremembe stila, vere, skupin
- Pretirana nevezanost na vlogo
služba
roditelj
partner
- Notranje praznina - zguba tudi če si uspešen

4. NESTABILNI, INTENZIVNI MEDSEBOJNI ODNOSI

- Idealizacija – razvrednotenje
- Črno - belo
- Drugi zgolj orodje
- Heroj ali hudič

5. DESTRUKTIVNA IMPULZIVNOST

- Spolnost
- Pretirano zapravljanje
- Prenajedanje
- Zavračanje zdravil
- Kraja v trgovinah
- Lahkomiselna vožnja
- Pretepi

6. SAMOMORILNO VEDENJE, GESTE, GROŽNJE

- Nenehne grožnje
- Samopoškodovalno vedenje
- Samomor 10 odstotkov

7. ČUSTVENA NESTABILNOST

- Razdražljivost
- Nihanja razpoloženja
- Tesnobnost
- Jekyll - Hyde

8. NEZMOŽNOST KONTROLIRANJA JEZE

- razdražljivost
- nenadni izbruhi
- fizični napadi

9. OBČASNE, S STRESOM POVEZANE PARANOIDNE IDEACIJE IN DISOCIACIJE

- Kratki izpadi podobni psihotičnim doživetjem
- Od blage do totalne disociacije
- Ničesar se ne spomnijo (včasih zgolj obramba)

DODATKI

- Nikoli in nikdar ničesar krivi (sram)
- Izredno senzibilni za druge
- Popolnoma nejasne meje
- Osredotočenost nase
- Izjemno manipulativni
- Vojna stanja (ločitve, lažne ovadbe...)

MOM

Otrok

- prijavi starše za nasilje,
- nasilen do staršev,
- bega od doma,
- zgodnje nosečnosti,
- promiskuitetnost,
- zapleti s šolo,
- druženje z neprimernimi ljudmi, na primer starejši partner,
- izsiljevanja s samomorom, samopoškodovanje,
- motnje hranjenja

Roditelj

- otrok je sredstvo za izpolnjevanje roditeljevih potreb,
- agresija,
- lažnjivi kljukec,
- prikazovanje otroka, ki se zdravo upira kot izjemno problematičnega in ga prikaže nekredibilnega.

MOM

Partner

- duša dvojčica, medeni tedni,
- sledi pekel boleznega ljubosumja,
- pretirana navezanost,
- kontroliranje,
- čustveni izbruhi ob nepomembnih povodih, ki pa nosijo nevarnost zapustitve
- lažne ovadbe, govorice, maščevanja tudi preko otrok – v hudih oblikah kot je poskus samomora v pričo otrok in poškodbe otroka.
- klicanje v službo, da mož hudo pije, če lahko delodajalec pomaga, da ga spravijo na zdravljenje

Sodelavec, predpostavljeni

- Najprej idealen in rešitelj firme
- podtikanja,
- laži,
- širjenje govoric,
- izmotavanja,
- izbruhi jeze,
- Obtožbe
- izsiljevanje

ZAKLJUČEK

- MOM srečujemo pogosto
- Diagnozo težko postaviti, če nimamo na voljo objektivnih podatkov
- Lahko se zmotimo, ker nas zapletejo v svoje mreže
- Pomembno imeti supervizijo
- Vse OM so pogosto prisotne pri udeležencih nasilja v družini

PREPOZNAVA IN OBRAVNAVA ŽRTEV NASILJA V DRUŽINI
V OKVIRU ZDRAVSTVENE DEJAVNOSTI

HVALA ZA VAŠO POZORNOST!

Center za socialno delo
Maribor

